

สกุลและชนิดที่เปลี่ยนแปลงไปของพืชในวงศ์กล้วยไม้

วงศ์สฤติย์ ฉั่วกุล

ภาควิชาเภสัชพฤกษศาสตร์

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

พืชในวงศ์กล้วยไม้เป็นพืชที่มีการศึกษาเพื่อพัฒนาลักษณะพรรณพืชให้เหมาะสม และถูกต้องตามหลักวิชาการก่อนที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้ กล้วยไม้เป็นพืชเกาะอาศัยพืชอื่นหรือขึ้นบนเศษอินทรีย์วัตถุและใบไม้ที่ผุพัง เป็นพืชกินซาก ลักษณะของกลีบรวมเป็นแบบกล้วยไม้ กลีบชั้นในเป็นกลีบปาก เกสรเพศผู้เชื่อมรวมกับก้านชูยอดเกสรเพศเมียเรียกว่า เส้าเกสร ละอองเรณูเป็นกลุ่มเรณู รังไข่ได้วงกลีบ ผลแห้งแตกสามพู

พืชวงศ์นี้ทั่วโลกมีประมาณ 899 สกุล (genera) 27,801 ชนิด (species) ประเทศไทยมีที่รายงานในความก้าวหน้าของ Flora of Thailand, Volume 12 Part 1 สกุล 1-36 จำนวน 176 ชนิด (2) และ PART 2 สกุล 37-87 จำนวน 222 ชนิด (3) สกุลและชนิดของกล้วยไม้ซึ่งใช้เป็นพืชสมุนไพรที่เปลี่ยนแปลงไป (4) คือ

ตาราง สกุลและชนิดของพืชในวงศ์กล้วยไม้ที่เปลี่ยนแปลงไป

ชื่อไทย	ชื่อพฤกษศาสตร์ (เดิม)	ชื่อพฤกษศาสตร์ (ที่เปลี่ยนแปลง)
กระป๋องน้อย	<i>Tripudianthes blepharistes</i> (Rchb. f.) Szlach. & Kras	<i>Bulbophyllum blepharistes</i> Rchb. f.
กล้วยไม้ดิน	<i>Bromheadia finlaysoniana</i> (Lindl.) Rchb. f.	<i>Bromheadia finlaysoniana</i> (Lindl.) Miq.
กะเรกะร่อน	<i>Cymbidium simulans</i> Rolfe	<i>Cymbidium aloifolium</i> (L.) Sw.
กะเรกะร่อน ปากเปิด	<i>Cymbidium wallichii</i> Lindl.	<i>Cymbidium findlaysonianum</i> Lindl.
ก้างปลา	<i>Sarcanthus fuerstenbergianus</i> (Kraenzl.) J. J. Sm.	<i>Cleisostoma fuerstenbergianum</i> Kraenzl.
ก้างปลา	<i>Aporum indivisum</i> Blume	<i>Dendrobium indivisum</i> (Blume) Miq. var. <i>pallidum</i> Seidenf.
ตะขาบเหลืออง	<i>Sarcochilus centipeda</i> (Lour.) Naves	<i>Thrixspermum centipeda</i> Lour.
ตานขโมย	<i>Mesodactylis wallichii</i> (R. Br.) Endl.	<i>Apostasia wallichii</i> R. Br.
ตุบหมูมดลิน	<i>Habenaria humistrata</i> Rolfe ex Downie	<i>Habenaria diphylla</i> (Nimmo) Dalzell
เถาจูเขียว	<i>Vanilla parishii</i> Rchb. f.	<i>Vanilla aphylla</i> Blume
ท้าวคูคูดอกขาว	<i>Gymnadenia acuta</i> Rchb. f.	<i>Brachycorythis acuta</i> (Rchb. f.) Summerh.

ชื่อไทย	ชื่อพฤกษศาสตร์ (เดิม)	ชื่อพฤกษศาสตร์ (ที่เปลี่ยนแปลง)
นางคำ	<i>Cymbidium ensifolium</i> (L.) Sw.	<i>Cymbidium ensifolium</i> (L.) Sw. subsp. <i>ensifolium</i>
นางอ้ว	<i>Habenaria susannae</i> (L.) R. Br. ex Spreng.	<i>Pecteilis susannae</i> (L.) Rafin.
นางอ้วนน้อย	<i>Platanthera dentata</i> (Sw.) Lindl.	<i>Habenaria dentata</i> (Sw.) Schltr.
นางอ้วสาริก	<i>Pecteilis sagarikii</i> Seidenf.	<i>Pecteilis hawkesiana</i> (King & Pantl.) C. S. Kumar
บัวสันโดษ	<i>Bolborchis crociformis</i> Zoll. & Moritzi	<i>Nervilia crociformis</i> (Zoll. & Mor.) Seidenf.
ปัดแดง	<i>Habenaria roseata</i> Ridl.	<i>Habenaria rostelifera</i> Rchb. f.
พรรณี	<i>Pinalia pannea</i> (Lindl.) Kuntze	<i>Eria pannea</i> Lindl.
พวงอรุณ	<i>Sarcanthus succisus</i> Lindl.	<i>Robiquetia succisa</i> (Lindl.) Seidenf. & Garay
ม้าแตกคอก	<i>Bulbophyllum lopalanthum</i> J. J. Verm., Schuit. & de Vogel	<i>Sunipia grandiflora</i> (Rolfe) P. F. Hunt
ม้าแตกคอก	<i>Sarcochilus centipeda</i> (Lour.) Naves	<i>Trias disciflora</i> (Rolfe) Rolfe
ม้าวิ่ง	<i>Doritis pulcherrima</i> Lindl.	<i>Phalaenopsis pulcherrima</i> (Lindl.) J. J. Sm.
ว่านเกล็ดลิ้น	<i>Habenaria goodyeroides</i> D. Don	<i>Peristylus goodyeroides</i> (D. Don) Lindl.
ว่านเพชรหึง	<i>Pattonia macrantha</i> Wight	<i>Grammatophyllum speciosum</i> Blume
วานิลลา	<i>Notylia planifolia</i> (Jacks. ex Andrews) Conz.	<i>Vanilla planifolia</i> Jacks. ex Andrews
สิงโตใบปัดแดง	<i>Bulbophyllum retusiusculum</i> Rchb. f.	<i>Bulbophyllum flabellum-veneris</i> (J. König) Aver.
สิงโตพัดเหลือง	<i>Cirrhopetalum retusiusculum</i> (Rchb. f.) Hook. f.	<i>Bulbophyllum retusiusculum</i> Rchb. f.
สิงโตสยาม	<i>Bulbophyllum lobbii</i> Lindl. subsp. <i>siamense</i> (Rchb. f.) Mangal, F. Velazquez & J. J. Verm.	<i>Bulbophyllum siamense</i> Rchb. f.
เสือเหลือง	<i>Saccolabium obliquum</i> Lindl.	<i>Gastrochilus obliquus</i> (Lindl.) Kuntze
หวายน้ำ	<i>Bletia graminifolia</i> D. Don	<i>Arundina graminifolia</i> (D. Don) Hochr.
เหลืองพิศมร	<i>Spathoglottis lobbii</i> Rchb. f.	<i>Spathoglottis affinis</i> de Vriese
อึ่งเปาะ	<i>Geodorum citrinum</i> Jacks.	<i>Geodorum terrestre</i> (L.) Garay
เอื้องกิมม้าใหญ่	<i>Phyllorchis rufina</i> (Rchb. f.) Kuntze	<i>Bulbophyllum rufinum</i> Rchb. f.
เอื้องคำเหลี่ยม	<i>Callista trigonopus</i> (Rchb. f.) Kuntze	<i>Dendrobium trigonopus</i> Rchb. f.
เอื้องเงิน	<i>Callista draconis</i> (Rchb. f.) Kuntze	<i>Dendrobium draconis</i> Rchb. f.

ชื่อไทย	ชื่อพฤกษศาสตร์ (เดิม)	ชื่อพฤกษศาสตร์ (ที่เปลี่ยนแปลง)
เอื้องดินฟ้าม้า	<i>Phyllomphax henryi</i> Schltr.	<i>Brachycorythis henryi</i> (Schltr.) Summerh.
เอื้องตะขาบใหญ่	<i>Callista leonis</i> (Lindl.) Kuntze	<i>Dendrobium leonis</i> (Lindl.) Rchb. f.
เอื้องดินจิ้งจก	<i>Saccolabium ochraceum</i> Lindl.	<i>Acampe ochracea</i> (Lindl.) Hochr.
เอื้องเทียนสีส้ม	<i>Coelogyne fuscescens</i> Lindl. var. <i>brunnea</i> (Lindl.) Lindl.	<i>Coelogyne brunnea</i> Lindl.
เอื้องนกกกระจิบ	<i>Bulbophyllum nasutum</i> Rchb. f.	<i>Trias nasuta</i> (Rchb. f.) Stapf
เอื้องน้ำต้น	<i>Preptanthe cardioglossa</i> (Schltr.) T. Yukawa & P. J. Cribb	<i>Calanthe cardioglossa</i> Schltr.
เอื้องแมงมุม	<i>Graphorkis herbacea</i> (Lindl.) Lyons	<i>Eulophia herbacea</i> Lindl.
เอื้องลิ้นดำ	<i>Vanda trichorhiza</i> Hook.	<i>Luisia trichoriza</i> (Hook.) Blume
เอื้องสายสีดอก	<i>Callista cumulata</i> (Lindl.) Kuntze	<i>Dendrobium cumulatum</i> Lindl. ²
เอื้องสารภี	<i>Aerides rigida</i> Buch.-Ham. ex Sm.	<i>Acampe rigida</i> (Buch.-Ham. ex Sm.) P. F. Hunt
เอื้องหมาก	<i>Pleione trinervis</i> (Lindl.) Kuntze	<i>Coelogyne trinervis</i> Lindl.

เอกสารอ้างอิง :

1. Pedersen HE, Kurzweil H, Suddees, Cribb PJ. Orchidaceae 1 (Cyripedioideae, Orchidoideaw, Vanilloideae). In; Santisuk T, Larsen K, eds. Flora of Thailand, Volume twelve, Part one. Bangkok: Prachachon Co. Ltd., 2011:1-302.
2. Pedersen HE, Kurzweil H, Suddees, de Vogel EF, Cribb PJ, Chantanaorrapint S, et al. Orchidaceae 2 (Epidendroideae, P.P.: Neottieae, Tropicidae, Nervilieae, Gastroieae, Thaieae, Calypsoeae, Arethuseae, Collabieae, Cymbidieae). In; Santisuk T, Balslev H, eds. Flora of Thailand, Volume twelve, Part two. Bangkok: Prachachon Co. Ltd., 2014:303-670.
3. The International Plant Names Index (IPNI) <http://www.ipni.org/ipni/plantnamesearchpage.do>